

"ATAM istəyirdi ki, mən tar sənətinə yiyələnəm. Bunu mənə ilk dəfə deyəndə çox sevindim. Hətta o qədər sevindim ki, yadımdadır, gecə səhərə qədər yata bilməmişdim. İkinci böyük sevincim o oldu ki, bu qərardan sonra atam mənim üçün tar alıb gətirdi. Tar çala bilməsəm də, saatlarla otağın küncündə oturur, öz ələməmdə ifalar etməyə çalışırdım". Bu sözləri bizimlə söhbətində "Üç nöqtə" qəzetinin qonağı Azərbaycan Milli Konservatoriyasının instrumental-muğam kafedrasının müdiri, Respublikanın Əməkdar artisti Malik Mansurov bölüşdü. Müsahibimizlə onun sənət həyatından, xatirələrindən, tələbələri ilə münasibətindən danışdıq.

- Hər bir incəsənət xadiminin sənət həyatına gəlməsi ilə bağlı özünəməxsus həyat hekayəsi olur. Sizin necə, belə bir hekayəniz varmı?

Məni bu sənətə yönəldən atam Məmməd Mansurov olub. Bizim əslimiz Qazax rayonundandır. O bölgədə də bildiyiniz kimi, aşıq sənətinə çox böyük maraq var. Lakin atam muğamı, tarı, kamançanı daha çox sevirdi və həmişə Qurban Pirimov, Hacı Məmmədov, Əhsən Dadaşovun dinləyirdi. Ona görə də tar sənətinə yiyələnməyimi istəyirdi. Bunu mənə ilk dəfə deyəndə çox sevindim. Hətta o qədər sevindim ki, yadımdadır, gecə səhərə qədər yata bilməmişdim. İkinci böyük sevincim o oldu ki, bu qərardan sonra atam mənim üçün tar alıb gətirdi. Tar çala bilməsəm də, saatlarla otağın küncündə oturur, öz ələməmdə ifalar etməyə çalışırdım. Xülasə, mənim bu sənətə gəlməyimin səbəkarı atamdır. Bu sənətdə inkişaf etməyimi kömək olan, mənə bu sənəti daha da sevdiren sonrakı insanlar isə müəllimlərim oldu. Onlar mənə tarın bütün xüsusiyyətlərini və onda düzgün ifalar etməyi öyrətdi. Müəllimlərim uşaq vaxtı Səməd müəllim, Aqil Quliyev, sonralar Ramiz Nuriyev və Naxçıvan Musiqi Kollecinə isə Arif Məhərrəmov idi.

O vaxt atamın işi ilə əlaqədar olaraq biz Naxçıvan şəhərinə köçdük və 1977-ci ildə Naxçıvan Musiqi Kollecinə daxil oldum. Burada müəllimim Arif Məhərrəmov oldu. Məni kollece hazırlayan və tarı sevdiren insanlardan biri də məhz Arif müəllim idi. O, hazırda Azərbaycan Milli Konservatoriyasında dosent və orkestrimizə baş dirijorudur. Naxçıvan Musiqi Kollecinə oxuduğum illərdə müxtəlif tədbir və konsertlərdə iştirak edirdim. Bu illərdə həm də Sumqayıt Musiqi Kollecləri arasında keçirilən müsabiqəyə qatılmaq üçün də gəlmişdim. Bu mənim ilk səfərim idi. 1979-cu ildə yenə atamın işi ilə əlaqədar Sumqayıt şəhərinə köçdük. Burada da müəllimim Azərbaycan Milli Konservatoriyasının sənətsünaslığı üzrə fəlsəfə doktoru, "Əməkdar müəllim", professor Malik Quliyev oldu. Malik Quliyevlə Ustad-Şagird, həmçinin dostluq münasibətimiz bu günə qədər davam edir. Yenə də bir sözümdə olduqda Malik müəllimə müraciət edirəm. Sumqayıt şəhərində Malik müəllim məni həm də konservatoriyaya hazırladı və 1981-ci ildə o vaxtki Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına daxil oldum. Burada isə müəllimim Oqtay Quliyev oldu. Yeri gəlmişkən, o hazırda bir az xəstədir və buna görə də işləmir. Ona can sağlığı arzu edirəm.

- Sənət həyatınızla bağlı geriye dönüb baxanda şükür edirsiniz yoxsa "kaş ki" deyirsiniz?

- Ümumiyyətlə, hər şeydə şükür edən insanam. Lakin sənət yolu elədir ki, burada konkret hadisələr baş verir. Bu barədə düşünəndə hərdən "kaş ki" deyirəm. Heç vaxt özümdən razı olmamışam və keçmiş sənət yoluma baxanda çoxlu səhvlərimin olduğunu görürəm. Fikrimcə, ifaçılıq elə bir sənətdir ki, burada səhv etməsən irəli gedə bilməzsən. Etdiyin səhvlər və onlardan çıxardığın nəticələr səni uğura aparın yoldur. Bu sənə-

"Özümdən sonra iz qoya bilməyəcəyəmsə, demək bu dünyaya boşuna gəlmişəm"

MALİK MANSUROV: "MUĞAM QAYAYA BƏNZƏYİR, YEL QAYADAN HEÇ NƏ APARA BİLMƏDİYİ KİMİ, BAYAĞILAŞDIRSALAR BELƏ, MUĞAMDAN HEÇ NƏ AZALDA BİLMƏZLƏR"

ti seçdiyimə görə əsla peşman deyiləm və hələ də şükür edirəm. Tar ifaçılığı çox gözəl sənətdir və hələ də bu sənətin aşıqiyəm.

- Bu günə qədər ifa etdiyiniz musiqilər içərisində ruhunuza toxunan, "bu məhz mənim üçün yazılıb" dediyiniz parçalar varmı?

- Əlbəttə, hədsiz çoxdur. Məsələn, gözəl sənətkar, xalq artisti Əlibaba Məmmədovun bir neçə mahnısının üzərində işləmişəm. Bu mahnılar əslində xanəndə üçün olsa da, onları çox sevdiyim üçün solo variantda da sevərək ifa edirəm. Bundan başqa "n" sayda əsərlər var ki, mənim həyatımda önəmli yer tutur və ruhuma toxunur. Məsələn, Tofiq Quliyev "İlk bahar", Hacı Xanməmmədovun konsertləri və s. Həmçinin çoxlu sayda təsnif və rənglər var ki, onlar da qəlbimə toxunur. Lakin mənim qəlbimə daha çox muğam və bu janr üzərində olan əsərlər toxunur. Konkret olaraq misal çəkərsə olsam, "Humayun" muğamını, Əhsən Dadaşovun "Şur" rənglərini, Hacı Məmmədovun "Bayatı-Şiraz" rəngini və s. parçaları deyə bilərəm. Bu tip əsərlərin ifaçılarından isə Şəfiqə Axundova, Əhsən Dadaşov, Əlibaba Məmmədov, Hacı Məmmədov, Qurban Pirimov, Əhməd Bakıxanov, Bəhram Mansurov, Ağasəlim Abdullayev, Möhlət Müslümov və daha nə qədər ifaçıların adlarını çəkə bilərəm. Qısaca, ruhuma toxunan əsərlərin siyahısı olduqca uzundur.

- Belə bir deyim var, oğul atasından, şagird müəllimindən irəli getməsə inkişaf olmaz. Bəs siz necə, müəllimlərinizdən irəli gedə bildiyinizi düşünürsünüz mü?

- Məncə, bu sözü insanın özü üçün deməsi düzgün deyil. Yəni, gərək bunu sənə kənardan desinlər. Öz düşüncəmə görə ola bilsin ki, müəllimlərimdən yalnız səfər nöqtəyi-nəzərindən irəli getmişəm. Çünki səhnlərdə daha çox olmuşam, müxtəlif ölkələrdə konsert səfərlərinə getmişəm. Amma heç vaxt özümü onlardan üstün saymıram və saymaram da.

- Bəs tələbələriniz necə, bu sənətdə sizdən irəli gedə bilirlərmi?

- Bəli, gedə bilirlər. Hətta, elə tələbələr var ki, bu gün məndən də çox səfərlərdə, qastrollarda olurlar. Bunları öz müəllimlik uğurlarım sayıram. Əgər tələbələrəm bu sənətdə irəli gedə bilirsə, hər zaman onları dəstəkləyirəm və buna çox sevinirəm. Belə tələbələrimdən Əliqə Sədiyev, Humay Qadırova, Səbuhi Əliyevin adlarını çəkə bilərəm. Səbuhi Əliyev hazırda Azərbaycan Milli Konservatoriyasında məsul katibdir.

- Tələbələrinizlə bir müəllim kimi münasibətiniz necədir?

- Tələbələrəmlə münasibətim çox yaxşıdır. Onlara müəllimdən çox dost kimi yanaşıram. Onlar da mənə bu cür yanaşırlar. Hətta əlaqələrimiz də çox möhkəmdir. Sağ olsunlar, məni heç zaman yaddan çıxarmırlar. Bu baxımdan özümü xoşbəxt sayı bilərəm.

- Bu gün muğama qarşı olan ictimai maraq və onun təbliği sizi qane edirmi?

- Açıq, bu mövzuya birmənalı yanaşma bilmərəm. Çünki bu baxımdan razı və narazı olduğum məqamlar da var. Tarzənəlimizdən, kamança ifaçılarımızdan və s. çox razıyam. Onlar yüksək səviyyədə muğamı həm ölkəmizdə, həm də dünyada tanıdırlar.

Narazı olduğum məqamlar isə bəzi televiziya kanallarımızla bağlıdır. Həmin telekanallarda milli musiqimizin, muğamın təbliği düzgün aparılmır. Bunun səbəbi də musiqimizin getdikcə bayağılaşdırılmasıdır. Amma muğam qayaya bənzəyir. Yel qayadan heç nə apara bilmədiyi kimi, bayağılaşdırsalar belə, muğamdan heç nə azalda bilməzlər. Muğam əbədidir. O daim yaşayır və yaşayacaq da.

- Qeyd etdiniz ki, bəzi televiziya kanallarının milli musiqimizi, muğamı təbliği sizi qane etmir. Bəs tələbələriniz necə, sizin istədiyiniz kimi təbliğ edə bilirlərmi musiqimizi?

- Mənim fikrimcə, bəli edə bilirlər. Məsələn, tələbəm Nurlan Cəbizadə bu yaxınlarda çox məşhurlaşmağa da başlayıb. O tələblərimi çox yaxşı anlayır və düzgün yerinə yetirməyə çalışır. Mən də ondan çox razıyam. Həmçinin mənim tələbələrəm beynəlxalq müsabiqələrdə, konsertlərdə, tədbirlərdə də muğamı, milli musiqimizi layiqincə təmsil edirlər. Bu zaman çox böyük qürur hissi və həyəcan keçirirəm. Tələbələrəm də özümü hər zaman ağı edir. Belə tələbələrimdən Zəki Vəliyev və Arif İmanovanın da adını çəkmək istəyirəm. Onlar da bir çox müsabiqələrdə iştirak edib və böyük uğurlara imza atıblar.

- Neçə illər görkəmli xanəndə Alim Qasimovla birlikdə işləmişiniz. Bu illərlə bağlı hələ də yaddaşınızdan silinməyən xatirələriniz varmı?

- 17 ilə yaxın Alim Qasimovla birlikdə işləmişəm. Onunla bağlı çoxlu maraqlı və hələ də yaddaşından silinməyən xatirələr var. Onlardan birini sizinlə də bölüşmək istəyirəm. Bu Alim Qasimovla ilk görüşümdür. 1988-ci ilin oktyabr-noyabr ayları idi. O vaxt qarışıq artıq 1 il yarım olardı ki, Alim Qasimovla işləyirdi. Bildiyiniz kimi, qarışıq Elşən Mansurov görkəmli kamança ifaçısıdır. O mənə dedi ki, Alim sənə qulaq asmaq istəyir. Mən də razılaşdım. Alim Qasimovla ilk görüşümüzə o məndən soruşdu ki, nə ifa edək? Mən də "Şur" muğamını ifa etmək istədiyimi bildirdim. "Şur" muğamını ifa edib bitirdik və o vaxtdan 2005-ci ilə qədər birlikdə işləməyə davam etdik. Bu xatirə mənim üçün çox dəyərlidir. Sonralar da Alim Qasimovla birlikdə müxtəlif səhnlərdə çıxış etdik və çoxlu maraqlı xatirələrimiz yaran-

dı. Biz Parisdə, Milanda, Romada, İranda, Rusiyada, Yaponiyada, Çinin şəhərlərində konsertlər verirdik. Ümumiyyətlə, Alim Qasimovla işləməkdən çox məmnun idim və hələ də o illəri xatırladığıca xoş əhval-ruhiyyəyə qapılıram. Həmin illər sənət həyatımın ən parlaq səhifələridir.

- Bəs necə oldu ki, Alim Qasimovla yollarınızı ayırdınız?

- Mən bunu "tələnin yazısı" adlandıraram. Buna görə nə özümü, nə də Alim Qasimovu günahlandırma bilmərəm. Çünki bizim aramızda söz-söhbət və mübahisə olmadı. Sadəcə onu deyə bilərəm ki, artıq bir-birimizi başa düşmədiyimizi anladığımız və yollarımızı ayırmağa qərar verdik.

- Bildiyimə görə, "Naz-Nazi" ansambli qrupunuz var. Bu qrup haqqında bir az danışa bilərsinizmi?

- Bu qrupun yaradılmasında Siyavuş Kərimi çox böyük təşəbbüs göstərdi. Həminəmə mənə deyir ki, ölkəmizdə hər il müxtəlif beynəlxalq müsabiqələr olur. Siyavuş müəllim bu beynəlxalq müsabiqələrin birinin tərkibində instrumental yarışmanın da olmasını istəyirdi. 2013-cü ildə bu layihənin reallaşdırılmasına bildikdən sonra o, mənə də daxil olmaqla bütün instrumental ifaçı müəllimləri topladı və bunu bizə bildirdi. O vaxta qədər "Naz-Nazi" qrupunu yaratmaq haqqında fikirləşirdim, lakin bunu həyata keçirmirdim. Bildirirdim, bəlkə də bu ansamblla ehtiyac olmadığını düşündüyüm üçün bu fikrimi reallaşdırmırdım. Lakin bu ürəyimdə bir arzu kimi qalmışdı. 2013-cü ildə Siyavuş müəllim belə bir qrupun yaradılması haqqında fikir irəli sürəndə bu qrupu yaratmaq barəsində artıq qəti qərar verdim. Siyavuş müəllim bizə muğamları, rəngləri, təsnifləri improvizasiya və kompozisiya şəklində ifa etməyi təklif etdi. Tez bir zamanda qrupun tərkibində ifa etməsi üçün ifaçıları tapdım və qrupu öz arzuma uyğun olaraq "Naz-Nazi" adlandırdım. Qeyd edim ki, bu qrupun belə adlanmasında "Naz-Nazi" rəqsini çox sevməyimin də mühüm rolu var. Hətta sonradan araşdıraraq öyrəndim ki, "Naz-Nazi" üzümün növlərindən biridir.

- Respublikamızın əməkdar artistisiniz. Bu fəxri adın sizə hansı hissləri bəxş etdiyini bilmək olarmı?

- Bu çox qürurverici bir hissdır. Bu adı 2007-ci ildə hörmətli Siyavuş Kəriminin təşəbbüsü sayəsində almışam. Düşünürəm ki, bu fəxri adı almağım sənət həyatında çəkdiyim zəhmətlərin bəhrəsidir.

- Sənət həyatında arzu etdiyiniz yerdə-sinizmi?

- Hazırda olduğum mövqeni qazanmaq üçün uzun illər zəhmət çəkmişəm və məqsədlərimə qismən çatmışam. Bu baxımdan demək olar ki, arzu etdiyim mövqeyə yaxın bir yerdəyəm.

- Son olaraq, sənət həyatınızla bağlı ən böyük arzunuz nədir?

- Ən böyük arzum özümdən sonra bu sənətdə silinməz iz qoya bilməkdir. Çünki ömür əmanətdir və çalışmalıyıq ki, bizdən geriye yaxşı irs qalsın. Əgər özümdən sonra iz qoya bilməyəcəyəmsə, demək bu dünyaya boşuna gəlmişəm.

Nazlı Allahverdiyeva